

СПОРТ
Исмейланаькъан Мурада ший вахар хетадир латара

16

Газет арадувл 1923-ча шера майтсела бетга 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера «Сердало» газета «Сийлен хъарак» яха орденна

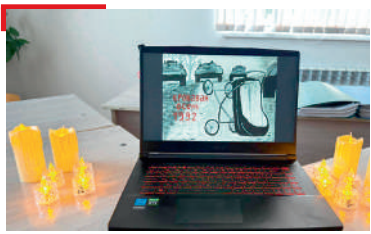
№41 (12718)
Ардара буттг,
30 ди, 2025 шу

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ПАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

ДАГАЛОАТТАМ
ПалгІай мехка дагаух,
моцагІара сагота денош

4

РЕСПУБЛИКАН ХЪАЬШИЙ
ПалгІай къаман дагалоаттама,
сийлен Мемориале хилар
Татарстанера блогераш

6

ЛОАМЕ
Россе-Гуржийчен
викалаш бахар
Тхъаба-Ерд йолча

10

БЕРИЙ ВАХАР
ПалгІайчен ишколашка
дІахъу, наькъа кхерамзленца
бувзабенна болх

13

ДАЬЙ СИЙЛЕ
ПалгІайчен ИЗО
Паччахьалкхен музее
дешархошта дийцар
мехкахошта карагІдаьннадох

15

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

ДегІаахар

«4БРА» яхача хІамаш тегача фабрикан болх дикка айлуш латт

2

Дика наькъаш

«СурхотІе-Алхасте» яха никъ Юбиллара шоллагІа аргІа дІайолаеннай

2

«4БРА» яхача хламаш тегача фабрикан болх дикка айлуш латт

Аьхенаькъан Марем

Карарча хана хьалха хинначулийсазза дукхагIа болх беш я «4БРА» яха мехкара хламаш тегача фабрика. 2021-ча шера 11,6 млн сома тIа лаьтга къахьегам 2024-ча шера 101 млн сома тIа баьлар. Из хоам бу мехкадаь зарбан болх лелабераша. ДIахойодача хана а, лакхача боараме къахьегаш, шоай хIама тоаде лаьрхIа ба фабриканна кулгалдераш, бакьда тахан лакха говзал йола болхлой эш цига. Масала, карарча хана технолагаш, инженераш ба фабрике эшаш.

Мехкадаьтгагаза оагIонцарча болхлош-

та лаьрхIа барзкъаш тегаш боакх фабрике, Саратоверча компане дехар кхоачашдеш.

10 эзар кв. метрага кхоачаш доазув дIалаьца йолча фабрике Россе арахийцараш санна, кхыча мехка хьадаь гIирсаш а латт болх беш. Къахьегаме низ лакха болча фабрико дийнахьа 1000-гара 1500-га кхоачаш хламаш арахеьц дийнахьа, хIаьта шера арахеьцараш 80-90 тайп-тайпарча моттигашка эшаш дола барзкъаш.

«Тахан фабрике къахьегаш 100 совгIа саг ва, бахархой аьттув ба цига шоашта болх лаха. Цу гIулакха эшаш мел дар фабрике долаш да. ДIахойодача хана, ишттача моттигий оагIув хьалло-

ацаш, уж моттигаш дикка дIашерийолийташ, экономикан хьал меттадоладеш къахьегаме лерхI оаха», - белгалдир

вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

«4БРА» яхача фабрико, мехкарча промышленноста

хьал айдарал совгIа, ерригача СКФО гIулакх тоадегдолга теркалдир мехка кулгалхочо.

ГIалгIай мехка газ чуйиллай 87%

Аьхенаькъан Марем

ГIалгIайченна тIехьара тIа газ чуйиллара программа кхоачашьеш латт. Карарча шера газ чуйолча турбах дIахеттай 2 эзар фусам, яхаш, дийцар ГIалгIай республикан Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Таханарча денга кхоачаш ГIалгIайчен газ чуйиллара болх 87%-га кхоачаш ба, из мехка гIолла долча хьалага диллача дикка лакхагIа да юкьерча боарамал. ТIехьарча шин шера, МагIалбика кхале чуйькай 62 газ чуйола турбах, 102 км йIаьха я уж. ШозлагIа газ дIахоттара хьал дезаш хилар 892 саг.

Шолжа кхалера хьал а иштта дика да: укхаза 59 км газа турбааш Йояькай. 92 моттиге редуктор оттаяь, шозлагIа дIахеттар 950 саг. Уж балхаш дIахьош яр «Наьсаре газ дIа-юха хьожаш йолча Газпрома» АО я.

«Кердадахар, иштта технически оагIорахьара газа балха даькъ тIара хьал тоадар, массайолча хана деш да. Программа лаьрхIа я газзацара болх тешаме а, унзара боацаш а хилийтара. Дисар дукха дац, паччахьалкхен Кулгалхочо хьалхашка оттадаь из дехар кхоачашдара», - аьлар республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

Мехкадас ваьча денца даькъалавийцар ВГТРК гендиректор

Аьхенаькъан Марем

ГIалгIай республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас ваьча денца даькъалавийцар ВГТРК кертера директор Добродеев Олег. Цунца цьхана белгалдаьккхар, мехкара телевидени а радио а дегIакхувлача цо юкьедихьа лоархIаме даькъа. Иштта Макшарипа Махьмуд-Иаьлас хьоахадир, Добродеевс дуккхача шерашка баьча балхо из йоккха говзал йолаш, ший гIулакха тешаме волаш, мехка хьашташ кхоачашдеш хьавенилга хьахайташ хилар.

«Со тийша ва, Олег Борисович бахьан долаш, ВГТРК вай мехкарча телевиденена, радионна массаза хьалхаяьнна

йоагIаш хиларах, вахарерча моттигех бакьдар дувцаш, российский медиаарен дикагIа дола Iадаташ лорадеш», - аьлар Мехкадас.

Къаьстга теркам тIабахийтар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас, ВГТРК ГIалгIайче ерригроссийски боарам тIа дIайовзийтача даькъе гIо деш хилара. Телеканала болх бар бахьан долаш, миллионаш болча телехьажархошта доьз къаман культурах, Iадатех, цун вахаре хулаш долча кердадарех.

«Дег тIара даькъалавуьц Олег Борисович, из могош хилар а кхоачалуш боаца аьттон низ цун хилар а лов, Россена гIулакх деча новкъа!» - тIатехар Макшарипа Махьмуд-Иаьлас.

«СурхотIе-Алхасте» яха никъ Iубиллара шоллагIа аргIа дIайолаеннай

Аьхенаькъан Марем

ГIалгIайче дIадоладир «СурхотIе-Алхасте» яха 12 км бIаьха бола никъ Iубиллара шоллагIа дола балха даькъа. Таханарча денга кхоачаш, наькъа балхаш дечар кхоачашдаьд, 2026 шера де дезаш хиннар а.

ГIалгIай Республикан Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша яхачох, юхьанца лаьрхIа хиннар 1 км никъ мара бацар. Бакьда ГIалгIайчен машиний наькъа, транспорта Министерствос 3 км совгIа никъ

Iубиллар, лаьрхIа ханал хьалха чакх а боаккхаш. ЛоархIаме да, цу наькъо вIашагIхотташ хилар Наьсарен кхален а Шолжа кхален а юрташ, иштта мехка шаьрачеи лоамеи.

Никъ цIенашта тоабарах, 170 эзар совгIа волча сага вахара хьалаш аттача даргда. Цул совгIа, цо таро лу вахарца юьзаеннача моттигашта тIабода никъ аттагIа бе: Ветераний ЦIа, Кадетий корпус.

«Йоккха терко лоаттао республикан мешиний наькъашта. Вай наькъаш тоадеча балха дика толамаш доах, дикал лакха йолаш да

уж. Республикан наькъаш тоадара балхаш лаьрхIа ханал хьалха йистедоах»,

- аьлар ГIалгIайчен кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

ГлайгӀа дӀаэцар

ГӀалгӀайчен психологаша новкъостал ду, СВО бейнача бӀухой дезалашта

ГӀагенакъан Марина

Гаргара саг валар йоккха глайгӀа я. Из цхьанна боарамца диста йиш йолаш дола хьал дац. Сага дог хьакхеллад саготдеш, дукхача шерашка ший хьамсара саг виц ца веш йола оамал йолаш.

Тахан латташ йолча замах, мехка массайолча моттигашка ЛаьрхӀаца операце бейнача бӀухой дагалоаттам дӀахьош ба. Цу бахьаных хьаделлаш да «Турпалхочун Парта», дӀахьош да боламаш, форумаш, иштта кхьйола мероприятеш. Цунца цхьана даьша-ноаноша глайгӀа ю шой бейнарий, бераша саготду.

Уж ба баха Юмабала безаш, юха а вахарера кхьметтел зӀамага дола а дикахетараш теркал де дезаш, шой вахара никъ дӀахо дӀабахьа безаш. Цу юкъе лоархӀама дакъа дӀалоац «ДӀахен лорабой» фонда гӀалгӀай филиала. ХӀара этта хьал шеший тайпара да, цу гӀулакхашта юкъе дӀалоархӀа шоаш доал деча наьха оамалаш.

Местой Хьавас, Медань-

къан Миланас терко е езарех да бӀухой зӀамага бераш, вежарий, йижарий, иштта веший дезалаш.

Ховш да, во деча отташ дар доккха халахетар да, цхьаволча сага бетташ эш, кӀеззига мукъагӀа халахетар дайдергдолаш.

Цу хана кхетаду, мел чоагӀа эшаш да нах уллув хилар, халахетар хинна воаллача сага тешам балара, сатем бара.

Бейнача бӀухой ноанош-

та, фусам-ноаношта дуккха а халагӀа да шой дагардар дувца. Царна хеталу цхьаннеца дага ца воалаш, деррига чудита лелар дикагӀа долаш санна, совдола хӀамаш шоашка хеттаргдоацаш.

Бакъда, моттигаш я говзанчаш эшаш а къастта цу хьалашка. Шерашка шой венна саг дагавоаллаш лелаш хилча, ший могашал а кӀалъют. Теша лов, бӀухой гаргарча наха доаккхал де дезаш шой саг иштта турпал волаш

ший тӀеххьара са доалаш, денал гойташ укх дунен тӀара дӀаваха Юажал нийсьяларах. Шой дегашка, царех дагалоаттам лелабе цу наьха низ кхоачаргба аьнна хеталу.

Массайолча оагӀорахьара СВО бӀухой дезал хьаллацар-лоархӀама декхар да юкъарлон, паччахьалкхен, иштта ДӀахен. Боккъонца бола турпалхой бусаргба наьха дегашка, Россе халкъа исторе.

ГӀалгӀай мехка хьаллоац СВО бӀухой дезал гӀулакхача а дешаца а

ГӀагенакъан Марина

ГӀалгӀайчен «ДӀахен лорабой» ганза филиала шийна могоар ду ЛаьрхӀа йола операце дӀахьоча латташ болча бӀухой дезал эшачунца хьаллоацаш, аьлар «Сердало» газетага цигарча болхлоша.

«Укх деношка ганза болхлой Курскенакъан Мухьмад, Султиганъкан ИбрахӀим, иштта берий психологаш Местой Хьава, Меданъкан Милана баха хилар бӀухой гаргара нах болча. Цун бахьан дар, тахан тӀема мугӀарашка латташ болча бӀухой дезал хьаллацар. Доккха во дена хиларах цхьабараш балане ба, цудухьа царна новкъостал эш», - йоах хоамо.

Цу болама чудоагӀаш, вахара дакъ тӀара болх лелабераша шоаш тӀахьожам лоаттабеш болча нахацара бувзам вӀашагӀбеллаб, хӀаьта берий психологаша лаьрхӀа йола ха дӀахьу берашта шой дагалатта хала уйлаш аттача яха, чура паргӀатабала гӀо деш.

Къаман цхьанкхетара Денна хетаяь, берашца экскурси дӀайихьар Магасе

ГӀагенакъан Марина

Къаман цхьанкхетара Ден хетаяь, экскурси дӀайихьар берашца Магасе культурах, спортах, туризмах йолча моттиго.

«Сердалога» из хоам бир цу гӀулакха хьалхалаттараша. «Йиь электромобилаца Магасе гӀолла гобаьккхар дукха бераш долча, хала боакхача дезалерча, иштта СВО операце доакъашхой бераша. Зязганъкан Идриса цӀерахча проспекте гӀолла гобаьккхаш, дунен эггара лакхагӀа йолча музейе кхачар уж. Барта ГӀалан чу царна дийцар шахьара исторех, мехка хьал тоадеча доккха дакъа лаяца бахархоех», - йоах хоамо.

Из кхетаче дӀаьхьа вӀашагӀделлар вар шахьара да вола Тиймарзанъкан Муса.

Бизнеса, лаьдала юкъера бувзам дегӀабоалабе хьожаш ба вайцига

Коазой Мадина

Укх деношка, УФАСа кулгалхоша, Росдоалахьен дакъ тӀарча урхаллено, ЦУРа, бизнеса викалаша дийцар бизнес лелаерий, бахархой лоткъамаш тахкара боахамашта юкъера бувзам лелабе безарах.

Тоачанъкан Батыр, ГӀа-

генакъан Муса, Банхайнакъан Берс, иштта Дзворананъкан Заьлмаха хьежар УФАСа дакъ тӀа кхетаче дӀахьош пайда баргболча балха оагӀонашка; дийцар наьха, бизнес-юкъарлон лоткъамаш викалашка дикагӀа дӀакхачийтара йолча балха оагӀонех.

«Кхетаче дӀахьош белгаллир Московски областа

балха говзал, из юкъеяккхарах дийцар цу дакъ тӀа, цига «ЦУР Бизнес» яха никъ тӀаийцар Россе ФАС мехка дикагӀчарех цаӀ лоархӀаш, из юкъебоагӀаш ба «КӀай книжка» яхача боахама дакъа.

Из лоархӀама дакъа да инвестицей хьал дегӀадоаладара. Кхетаче доакъашхоша белгалдир, ГӀалгӀайче цу тайпара болх юкъебаккхарах атта

балха таронаш хьакхолла йиш хургхилар, иштта бизнеса, лаьдала юкъера хьалкаьга а атта а хургхилар.

Паччахьалкхен новкъостала хьал таьрахьашка дакхаро, аттача доаккхаргда республикан доалахьара хӀама хьадерий, инвесторий вахар», - аьлар «Сердало» газетага антимонопольни гӀулакх леладераша.

4 ДАГАЛОАТТАМ

Діахо діахьош
ба МагІалбика
кхален
Нурадилова
урам тоабара
болх

ГІазданаькъан Ахьмад

МагІалбик-Шахьаре доккха балхаш деш латт Х. Нурадилова цІерагІча урам тІа, наькъа йистошка кхера оттабеш, тІера наькъа асфальта оаса бохийташ. ЦІенхаштта тоабара болх урам тІа чакхбаькхаб беррига а. Карарча хана говзанчаш діахьош ба гІашлой наькъ тІа плитка тохаш бола болх. Керда наькъа такилгаш хьаколлаш хиларо таро лу урамашка кхерамзлен Іалашо е, шахьара бахархашта сарахьа арабаьнна никь бе, шоашта болча салоІама.

«Кердадаьхача наькъаша таро лу кхерамзлен Іалашо ярал совгІа, урама юькъара кеп а хувца. Тоадара болх беш лелаю таханарча заман технологеш, цудухьа из никь дукха бахаргболаш а, дикал лакха йолаш а ба», - аьлар «Сердало» газетага шахьара администраце.

Юххера а, болх чакхбоалаш массанахьа сердал хургьа. ЛаьрхІад таханарча заман сердал луш долча гІирсащца къаьнардараш хувца, цо таро лургьа баьдъеначул тІехьагІа дикагІа сердал яла, ток кІезигагІа йоае.

Цу тайпара болх діабашьар лоархІама да МагІалбик-Шахьара хьал тоадара, бахархой вахара хьалаш хьаколлаша.

Мехкахочунгара
тийшача балхах
ахча даккха
гІийртача полице
болхлочунна суд
йир

Йовлой Ясмина

2025-ча шера тушола бетта, мехкахочунгара тийшача балхаца ахча даккха гІийрта полице болхло бектокхаме эзар Іаьдало. Интернетта оагІонца бувзама ваьнна, 100 эзар сом ахча хьа ца лойя, хьа мел дола хІама нахалдоаккхаргда аз, яхаш, кхерам тувсаж кхийстав аттача ахчанца киса диза гІийртар. «Сердалога» из хоам бу тохкама комитетера.

«Мехкахочо сиха полице діаваха діаккодабаьб шийга бахьа бала, хІаьта цар Іалаьмате сиха гучаваькхав тийшаболх лелабу МВД ЦІПЭ болхло.

ЦІагІара аравала йиш йоацаш бокьо йийхкай цунна», - йоах тхогарча хоамо.

ЦІагІа волаш такха езаш 1 шуи 6 бутти ха техар цунна Іаьдало, цул совгІа, цу юькъа Іаьдала болх бе йиш йолаш а вац из.

Из гІулакх діахьош хиннараш ба республикерча МВД болхлой.

1992 шерара гуйре...

ГІалгІай мехка дагаух, моцагІара сагота денош

ГІазданаькъан Ахьмад

1992 шера ардара бетта 30-гІа ди, цІаккха а дицлургдоацаш, дера гІалгІай къаманга, эггара доккхагІа дола балан ди санна. Цу дийнахьа доладелар хІирий-гІалгІай къамашта юькъера дов, цо йитар хана йІоахал наьха дегашта йицлургйоаца лар. Эзараш болча наьха вахар хийцар цу дено.

1992 шера гурахьа хиннача хатара лар тахан а холуш я. Къамашта юькъера халахетар доладеннача дийнахьа дукха эзараш бола гІалгІай шоай фусамех боха безаш хилар; шоай цІенош, дукхача шерашка вахаре хьа мел Іоадаьр дита, шоаш баьхача моттигашкара арабаьлар уж. Цига лела мел даь хІама меттел, дукха нах а байра, цьабараш тахан а мичаб ца ховш ба. Бакьда, таханалцца дог ца дуллаш, уж лохаш ба цар гаргара нах, сатувс цар цьаннахьа уж гучабаларга, царех дола бакьдар харга. Из Іазан гІалгІашта гІадена ха бокьонца йолча жожагІатенатара яр, цига баьхача нахага санна, укхазга гІалгІай мехка мел баьхача нахага а кхьар цу деной хало а гІайгІа а; хІана аьлча царех хІаравар цьацца гаргара хинна е възаш, везаш хинна цу юьке саг воацаш вацар, уж цьан къаман хилар ца дийгача а. Дукха адам дар цигара ара-

даьннар. Бакьда, мел доккха дукь токхаде дезарах, гІалгІай къам духьальотта Іемадар, цудухьа аргІанара сагото а иштга тІаййцар, шоай мел бола низ ураоттабаь.

МагІалбика кхален Южнерча культуран ЦІагІа діадихьар цу шийлача, халача 1992 шера лаьтгача гуйранна хетадаь хинна сахьат.

Культуран ЦІен болхлоша, дог лазаш, вай тІехьенна дийцар цу деноех, мишта хьадар лоацача хана шоай фусамашка машарца баьхача гІалгІай вахар, мишта бисар дуккхабараш фусамех беа, цул тІехьагІа а шоаш баьхача мехка юа цІабаха бокьо йоацаш.

Кхетаче діахьош хинначо белгалдир, таханарча ноахала декхар хилар, из хатар

диццадарал совгІа, кхы цІаккха а цу тайпара унзара хьал ца хилийта хьажар.

Культуран-салоІама цІагІа Іомалучар йоккхача терконца ладувгІар боккхагІчар дувцачунга, бейнарий лерхІам хила безилга кхетаче.

Цу тайпара кхетаче діаяхьар лоархІама да кагирхой бектокхам хургболаш шоай республикан, мехка хьалхашка, иштга халкъашта юьке барт хургболаш. Цу деношка лаьтга шин къаман юькъера хатар, діаяхача ханашка лазар, сагото яле а; вай кхоане сийрдача машарга, къамашца тарлуш дахарга дугаш хила еза.

Халкъий цьхоагІо хилар гучадаьлар, эггара халагІча хана. ГІалгІаша, мел йоккхий халонаш тІаенаяр аьнна доа-

цаш, шоай керда вахар юа а хьахеллар, діахо діахьош а да. Тахан воай исторически вахара говзал лелаеш, воай республика дегІайоалаеш, къамашта юькъера машар, цьхоагІо яха хІамаш лорадеш діахо діадолхаш да.

1992 шера хинна хатар дагаухаш, хьалхадаккха лов, мел лоархІама да вайх хІаранена воайла лерхІам хилар. Цо Іомаду вай сатем, цьхоагІо лелае, из ца хилча даргдац юькъарло дегІаяра, хІара сага вахар тоадара.

ГІалгІай къам, халача ханашка гІолла вахар діахьош, ше дегІадоагІаш, эргадоалаш дахаш хургдолга діагойтарех да. Тахан а из ший хургдар хьаколлаш да; ший Іадат, цун мах бар доа ца деш, ший хьамсара мох машарга, дегІабарга бугаш.

СВО доакъашхой хилар, денала урок діахьоча

Гаьгенаькъан Мартина

хотанаькъан Мадинас.

ГІалгІайчен ЛаьрхІаца тІема операце доакъашхой беа хьаьший хилар Илдарха-ГІалий тІа денала урок діахьоча, яхаш, дийцар «Сердало» газетага «Даьхен лорабой» ганза кулгалхочун гІончас Джан-

Даьхенцара безам совбоаккхаш йола кхетаче діаяхьа лаьрхІар Илдарха-ГІалий тІа, дешархашта бовзийтар таханарча заман бІухой. Цу лоархІамеча кхетачене дакъа лоацаш хилар лаьрхІаца операце доакъашхой Хаза-

наькъан Ювсап, Маматанаькъан Ийса, Темарханаькъан Амир, Илдарха-ГІалан кхела кулгалхочун гІонча Амаканнаькъан Хьусен, хьалхале лелаю шахьара администраце говзанча Евкуранаькъан Микаил.

Хьалхарча аргІагІа, кхетачен доакъашхоша йист ца

хулаш йола минот яьккхар, тІем тІара цІацабаьхкарий сийна. Цу кхетаче дийцар денал долча вай бІухоех.

Украине діахьош болча тІема бІухоша берашта дийцар даим майрал, денал гойташ, вошал леладеш долча тІема даькъ тІарча хьалах.

Наьсар яха хий меттаоттаде лерхI 2027 шера

Коазой Мадина

Наьсар яха хий керттера дош дар; ГалгIай Республикан Iалама тароний, экологе министра Мизенаькъан Микаила РФ Iалама тароний министра Корольков Максимаца, Аналитически центра кулгалхочунца Дунаев Вячеславаца кхетаче йолаш; дийца хиннар. Из меттаоттаде лаьрхIад 2027 шера «Россе хиш» яхача федеральни проекта чудоагIаш.

Кхетаче дайихьар республи-

кан хин таронашта хетаяь.

Федеральни центра викалаша белгалдир экологически боламаш кхоачашдеца даькъ тIара республикан толамаш. Къаьстта белгалдир, хиш долча моттигашка берда йистош цIенъеш болх дIахьош хилар.

«Сердало» газетага цу министерствон зарбан болх лелабераша баьча хоамах, ГалгIайчен экологе министра ший къамаьла чаккхе еш, хьаллаь цар гидротехнически гIирсаш цIенхаштта тоадар, иштта берда йистош чоагIьяр.

МагIалбика Орджоникидзе урам тIа, керда гIашлой никъ биллар

Газданаькъан Ахьмад

МагIалбика гIашлой лелача наькъ тIара хьал техкачул тIехьагIа, шахьара администратце балха говзанчашта гуш хилар, Орджоникидзе цIерагIча урам тIарча гIашлой новкъа йилла плитка еха хилар. Белгалдаьха кхоачамбоацараш сиха юстардаьхар.

«Болхлой сиха болабеллар, тIехьа ца тотташ, къаьнега. Цу даькъ тIа де дезар белгалдаьчул тIехьагIа, план оттайир: къаьнара плитка хьалъяьккха, кIийле кийчйир, юха керда наькъа такилг Iодиллар. Хьабача балха дикал лакха я, дукхача шерашка кхы тоабе ца безаш, хургба из никъ. Хианз шахьара бахархой а таро я цIенача наькъ тIа гIолла лела», - аьлар «Сердало» газетага МагIалбикерча шахьара администратце зарбан болх лелабераша.

Шахьара хьалаш тоадар керттерча декхарех цаI да МагIалбика Iаьдала. Каст-каста хьалашка хьожаш хиларо, кхоачамбоацараш гучадахаро таро лу шахьара юкьара моттигаш боагIача боарамах лелае.

ГалгIайче даькъа лоацаш хургья, «Пенсионерашта бокьонех йолча марафоне»

Газданаькъан Ахьмад

Лайчилла бетта 1-ча денгара 30-ча денга кхаччалца «Пенсионерашта бокьонех йола марафон» яхача боламе даькъа лоацаш хургья ГалгIайче. Из кхетаче вIашагIеллай Российски Федератце сага бокьонех волча викала аларах, Халкъашта юкьера къоаной ди хиларца дувзаденна.

Мехко цьхана дIахьош болча

балха таро хургья боламе толам баккха. ГалгIайчен сага бокьонех волча викала аппарата, мехка гIолла йолча Россе Вахара ганза хьалаш кхолларгда вай къоаной хьаллацара.

«Массайолча оагIорахьара пенсионераш хьаллацар кхоачашдергда мах боацаш, юридически хьехамаш деча моттигашка гIолла. Пенсе баха ха йолаш болча наха бокьонашца дувзаденна хаттараш кхоачашде новкъостал дергда. Цу юкьедоагIаш

хургда тахан доккхагIа долча ноахала хьалхашка нийслуш дола хаттараш. Къаьстта пенсеца Iалашо яра дош. Из болх дIахьош пенсионерашка хоадам болаш хоам бергба цар бокьонех, льготех, каьхаташ кийчдара йола бокьонаш вахара даькъ тIа хьаллацарах», - аьлар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан УПЧ хоамий-аналитически болхлоша.

Юридически новкъостал хьакхоачаш хилар - болама керттера декхар. Еррига консульта-

цеш, хIама дала ца дезаш, ергья; цо таро лу республикан хIара пенсионера бокьонаш йовзийташ новкъостал де.

Из болам тIахьехаш ба доккхагIа долча ноахала новкъостал дара, пенсионерашта шоай льготаш йовзийтара, долаш дола законаш царна дикагIа леладе ховргдолаш.

ГалгIайчен юрташка хьехамаш далара йола ханаш йовза йиш я, ГалгIай Республикан УПЧ майдан тIа.

ГалгIайчен ЦУРо новкъостал дир, газацара хьал нийсде

Коазой Мадина

Ара шелал оттараш, кхы а бокьонца йола шелал этга яьннаеце а, газацара хьал хувцалуш да. Цудухьа массайолча хана фийла хила веза, газ тIакхеташ, юха лаьгIеш хиларах. Вайна дика дагадоагIаш да газацара хьал нийса латташ цахиларах вай мехка бахача наха хинна зенаш, цу юкье нах бовш а моттигаш нийсьеннилга. Наьсарен кхален Пхьилекьонгий-Юртарча коттеджей даькъ тIа бахача наха цу тайпара хьал нийсденнадар, бакьда цар сиха бийхар республикан ЦУРа болхлой.

Ший аргIагIа ГалгIайчен ЦУРа из дехар дIадахьийтар «Газпром межрегионгаз Наьсаре» АО.

«Компане беча хоамах, из дехар хьадена хиларца дувзаденна, аварийно-диспетчерски гIулакх леладераша цу моттиге, кхы тIехьа ца тотташ, Наьсарен РЭУ тоаба яхийтар. Цига хилар цьхьаца дола кхоачамбоацараш.

Массехк сахьат далале уж юстардаьхар, наха газ хьаелар», - аьлар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан ЦУРа бахархой лоткъамаш теркалдеш бола болх дIахьош волчо.

Кулгкара ахча дIа ца луш, базарашкара хIама эцарах дола дош дийцар Наьсарен кхале

Коазой Мадина

Наьсарен кхален администратце кхетаче дайихьар республикан базарашка кулгкара ахча ца луш, хIама эцарах дола дош дувцаш.

ГалгIай Республикан про-

мышленноста, бувзама министерствон таьрахьашца дегIаахара даькъ тIарча болхоша, Россе Къаман банка ГалгIайчен отделене викалаша, иштта кредиташ теларий викалаша, базара кулгалхоша, шоай доалахьара хIама леладеча наха, Наь-

сарен кхален администратце кулгалхочун гIончас кулгал деш, дийцар таханарча замах ахча леладара хьал.

Гулбеннараш хьежар таьрахьий технологеш юкьехарца мах бара даькъ тIара хьал тоадара долча хаттарашка; иштта ахчанца-

ра хьал нийса леладарга зIамига, юкьера бизнес леладарашта юкье.

Кхетаче дийцар мах беш дола хьал кхераме доацаш хилийтара, доалахьара хIама леладараш хьаллацара, дIахо мах бара даькъ тIара таьрахьий дегIаахар леладарга.

ГалгIайчен энергетикаша кердабаьккхар 42 км тока саьрг

Аьхенаькъан Марем

«Кьилбаседа-Кавказа Рос-сеташа» - «Ингушэнергос», ер шу дIадоладелча денз, дукха болх бир, цар хий-цар тишденна тока саьргаш дикагIча саьргача 42 км.

ГалгIай Республикан Кулгалхочун, Паччахьалхен зарбан болх лелабераша яхачох, керда аьшкасаьрг ба кьайла а болаш, ток тохара кхераме а боацаш, иштта мел лакха хиларах йIовхал а ловш. МоллагIча ара эттача хаоттамах лоравала везаш дац тока хьал. Шелал яр аьнна, саьргаш гIорадеш дац. Цо таро лу токацара хьал тешама хилийта.

Цу даькъ тIара хьал хувцарах, таро хургья из болхий мугIарера ца боалийташ дIабахьа, нийсса низ дIа-юха хьожабе», - аьлар ГалгIай Республикан кулгалхочо Келаматанакьан Маьхмуд-Иаьлас.

Белгалду, балха даькъ тIара хьалаш хувцар чудоагIаш да йоккхача программа гIолла энергетикан болх тоабара, наха лоаттадеш дола хьалаш дикагIа хилийта.

Энергетикаша лаьрхIад дIахо а из болх дIабахьа - кхы а кхо километр саьрг ба СИП яхачунца хувца безаш, ер шу чакхдалале. Уж балхаш чудоагIаш да «Ингушэнерго» филиала энергетикан 2025 шера тоабара.

МагIалбик-Шахьара а МагIалбика кхален а маIа нах маьхий теа баьлар

Коазой Мадина

Из Iадат хинна дIаэттад-пIаьраска дийнахьа дIа-юха лелача автобуса новкьосталца лорий болам дIабахьар.

Дукха ха йоацаш, пIаьраска дийнахьа рузбане баькха хинна нах лорашка чакхбаьлар. Лорий тоаба болх беш яр МагIалбик-Шахьара, МагIалбика кхален маьждигашка, ОРВ, иштта пунчи оалача лазара духьала маьхий тохаш.

«Из бахархошта аттагIа хургдолаш деш да, шой ха а ца йоаеш, маьхий тоха цар таро хургйолаш», - аьлар МагIалбика ЦРБ.

ГалгIай къаман дагалоаттама, сийлен Мемориале хилар Татарстанера блогераш

Газданаькъан Ахьмад

Татарстанера блогераш гIайцар дагалоаттама, сийлен Мемориала болхлоша. Шин мехка юкьера бвзам, барт чIоагIбеш да из гIулакх. ГалгIай къаман истореца дувзаденнараш лорадеча Мемориала моттигаш яйзар хьаьшашта. Къаман сийдолча кьонгех, доккхача исторех, культуранца дувзаденнарех дийцар блогерашта цигарча болхлоша.

«Цецбоалаш дукха хIама

дайзар гаьнара баькхача хьаьшашта Мемориала моттигашка. ГалгIай къаман селханарча истореца дувзаденнарий оагIонаш тахка, Даьхен цихезача кьонгий вахаранакьаш довза аьттув хилар цар», - дийцар «Сердалога» кхетаче вIашагIьеллараша. Цхьаццадараш дIа-хьа эцара, довзара тIехьа, шин къаман юкьера моттиг чIоагIьярца лоархIме кхетаче яр из. ЧIоагIа раьза болаш, шоашта дайначох доаккхал деш бар Татарстанера хьаьший.

МагIалбика кхален ишколашка дIахьош ба, полиомиелит оалача лазара духьалара болх

Коазой Мадина

Дешархой шой могалаша бехктокхаме хургболаш, ишколашка болх беш болча лораша къамаьл ду лазарех лаьца. Керттера терко тIаьохийта дош да, полиомиелит яхача лазарца дувзаденна хьехамаш дар. Цох дийцар «Сердало» газетага МагIалбика ЦРБ зарбан болх лелабераша.

Дешархошца кхетаченаш дIахьош, дийцар из лазар миштад, цо шийна тIехьа дугаш дар мел унзара хьал да.

«Къаьстга йола терко лоаттаю тахан цу лазара духьала маьхий тохара болх дIахьоча даькъ тIа, хIана аьлча иштта мара из юхатоха таро яц. Цкъа хьакхийтача, дIадалац из. Берий даьшта хьалхадаьккхар уж маьхий тохара бахьан цIенхашта хилар, хIара сага дагадоаллача хаттара духьала жоп делар, иштта могадир дикка уйла а яь, цар шой берий могалаш хьаллацар», - аьлар МагIалбика кхален лорий фусаме.

ГалгIайчен лораш ба IV-ча «Къаман унахцIено» яхача конгрессе

Коазой Мадина

Республикан йоккхача дарбанчий лораш ба, унахцIенон министр Iалбаканакьан Заркерте йолаш, дакъалоацаш «Къаман унахцIено - 2025» яхача IV-ча конгрессе дакъа лоацаш.

Конгресса болх дIаболабелар, РФ Президента моаршал хотташ деча кхайкаралца, цу тIа йоах: «ДIадахача шерашка шун наха юкье лоархIаш йолча кхетачено хьагойтар ше, шеко йоацаш, эшаш хилар. Тахан лоархIаме да аргI-аргIагIа кхоачашдар лорий новкьостал лоаттадара декхараш - цох тийша

да унахцIено хилар, наьха вахар дIаьха хилар».

РФ Президентаца дагавоалача Кобяков Антона яхачох, лорий конгрессо хIанз диазлагIа хьагойт ерригача унахцIенон лоархIме хилар, цун маьдан тIа из дувцаро таро лу лаьрхIачунгара кхоачашдара гIулакхашка вала.

Из йоккха кхетаче дIахьош иййца хинна керттера темаш яр: - дика юкьеяхар дарбанчешка таьрахьий технологеш, лазарашта дарба дара хьал чIоагIдар, молхашца Iалашо яра болх тоабар, цхьатарра лоаттадар лорий новкьостал, федеральни центра, иштта мехка мийнгахта.

Культура а хьаькъял а лорадер

Палгйай къаман библиотеко 30 шу хьалха тйайцар ший дешархой

Газданаькъан Ахмад

Нийсса 30 шу хьалха - 1995-ча шера ардара бетта-Палгйайчен культуран даькъ тйа лоархаме ди нийсделар. Къаьстга цу хана Янданаькъан Хамарзий Жамалда цйерагйча Къаман библиотеко ший налараш хьайийлар хьалхарча дешархоста. Цу дено мехка библиотекекан гйулакха исторе сийрда оагйув дйайолайир.

Палгйайчен къаман библиотека - из духхьал книжкаш лораду моттиг хинна йац, из я дешара дуненца, культуранца вшаагйкхетара йола моттиг. Укх ткъаь итт шера республикан керттера библиотека книжкаш дезарашта, хлама довза гйерттарашта шоллагйа дола ца хинна дйаьттар. Керттера дакъа дйалоац Къаман библиотекекан балха даькъ тйарча цун кулгалхочо Газданаькъан Радимас. Из я Россе цйехеза культуран болхло, цо ший деррига вахар дйаденнад цу ший хьамсарча балха. Цун кулгалца Къаман библиотека таханарча заман культуран, йилман центр хилар, хано дйадехаш мел долчоа жоп луш йола.

Газданаькъан Радима дукха ха я мехкал арахьа а цйехеза, дика болхло санна йовзаш йола. Укх деношка цун цйерагйа дукха ловцаш ух Россе балха новкъосташкара. Хйара ловца - библиотекекан гйулакх цо дегйадоаларца бувзабена, культуран тйехьале лораяра оагйув белгалбеш ба.

Ткъаь итт шера болх бар - из дикка ха я, цу юкъя республикан берригача бахархош-

та багаяха, наьха баркал тйехьа долаш къаьхьегаш я из. Тахан цо дйахохьу мехка дешар, культура.

Дйадахача ткъаь итт шера библиотеках хилар республикан бокъонца йола культуран центр; берригаш, книжкаш дезараш, дешарца хьашт дараш тйаоз цо, иштга цига латт даим беза хьаьший.

«Вай библиотеке хул цйехеза культуран, искусствон болхлой, юкъярлон болхлой, гйорбаьнна йоазонхой, публицисташ, Палгйайчера меттел, ерригача Россер а, - яхаш дувц Газданаькъан Радимас. - Хйара цу тайпара никъ, цйаккха а бицлургбоацаш бус урхален исторе оагйон тйа, цун культуран тйехьале кхы а лакхагйа мах болаш яра, таронаш йоаржайра.

Дйаяхача ханашка библиотека дика майда хилар, дукха кхетаченаш дйаяьхара. Тхо долча кхоллама кхетаченаш хилар, йилман конференцеш, литературан сайренаш, дешара цхьанкхетараш. Хйарадар лоархаме дакъа хинна дйаотташ дар мехка культуран вахар дегйадоаларца, наха юкъя дешар дукхагйа доаржадара».

Тахан доаккхал дер да, вай библиотека берригача мехка гйолла хьаййцача, кхычарна юкъя эггара кьонагйа яле а, дукха хлама карагйаьнна хилар. Коллектива балха говзал лакха хиларах, даим болх кердабоаккхаш хиларах, цо Россе библиотекекай юкъярлоне ший моттиг хьалаьцар.

Тахан, дйабихьача наькъага хьажача, тхо тешшаме ала йиш йолаш да: библиотека,

ший декхар кхоачашдаь а ца йеш, из дйахо а дегйаьоагйаш я, тешшаме дешара культуран лард чйоагйеш, из массанега дйакхоачаш я, къаьстга дешара тйакхувш барашка.

Библиотекекан хургдар дувзаденна да, кердадараш юкъядарца. Тахан из я керда урхалле, массахана эргабувла болх дйаьхош йола кердадарий технологеш юкъяьоахаш, керда таронаш тайп-тайпара ха яьннача наха дешара даькъ тйа хьаьллаш.

Палгйайчен къаман библиотека дика дакъа лоацаш я, ерригроссийски культуран кхетаченашка. Цун болхлошка шортта да кхычарца декъа йиш йолаш дар. Дукха ха йоацаш, республикан керттерча библиотекекай гойтар ший йоккхий таронаш.

Ардара бетта 6-10-ча деношка, Новосибирске дйаьхош яр XXVI-гйа Ерригроссийски йилман-болх шаьрбара кхетаче, «Библиотекекай мехктокхаме балха хаттараш» яха цйи йолаш. Из йоккха библиотекекай юкъярлон профессионаьни кхетаче вшаагйьеллаяр Российски библиотекекай ассоциация, Россе къаман библиотеке, Новосибирска паччахьалкхен йилман библиотеке, Новосибирска область культуран Министрствос хьаллоацаш.

Цунна доккха дакъа юкъяедихьар Палгйай Къаман библиотекекан мехктокхаме отдела кулгалхочо йовлой Заремас. Цун доклад гойтар лаьрххйаца балха оагйон тйа, из хетаяь яр российски библиотекекай даькъ тйарча балха.

Палгйай Республикан НБ балха говзал цу лостамагйа йок-

кха я, цунна чудоагйа историко-культуран мехка тйехьален мах бараш лорадар, доаржадар. Библиотекекан лоархаме мехктокхаме материалаш лораярал совгйа, дешархошца тайп-тайпара балха оагйонаш дегйаьоалаю. Йовлой Заремас тахан дйаьхош болча библиотекекан балха доакъош вай республикал арахьа а довзаш да, шоай дикалца, пайда болаш хиларца. Россе кхыча моттигашкарча библиотекекай балха а юкъяьоалаю цун балха говзал. Палгйай Республикан Къаман библиотекекан дика балха говзал хиларо дйагойт, библиотека йадатех бола болх мишгта дйабахьа беза, таханара технологеш юкъяьоахаш, цунца цхьана библиотека балха даькъ тйа хувцамаш деш хилар балха оагйонаш.

Ерригроссийски XXVI йилман-болх шаьрбара кхетачен доакъашхоша «Библиотекекан мехктокхаме балха хаттараш» дувцача дакъа лоацаш кхетадир, Палгйайчен керттера библиотека, из духхьала культуран мах бараш лорадара йола урхалле хинна ца йелга, из я мехктокхаме болх дегйабара дика къаьхьегаш йола центр.

Тахан Палгйай Республикан НБ хйара болхло шийгара цхьацца дакъа юкъяедыхьаш ва, книжка тйара хьаьцача дешарах наьха кхолламаш, къамаьла хьалаш дегйадоаладе гйертташ.

Библиотекекан болхлой профессионализм белгалйоалаш хул, цар нахаца дйаьхош болча балха, уж даим никъ лохаш ба кердадараш юкъяедаха, нахаца къамаьл хотта таронаш лохаш, тайп-тайпара кхетаче-

наш дйаьхош, хйара балха дий ший тайпара наха пайда луш хилийта хьожаш.

Библиотекекан культуран-дешара оагйоно дйаьху боккха лостам бола болх. Укхача дйакхухь йилман конференцеш, литературан сайренаш, авторашцара кхетаченаш, викторинаш, хьаькъяле ловзараш, гойтамаш, кхоллама говзанчий хьехамаш.

Къаьстга йола моттиг дйалоац библиотекекан балха даькъ тйа гойтамаша. Экспозицеш даим кердаювлаш я, книжкаш гойташ, бокъонца йола проекташ юкъяьоахаш, цу юкъя интерактивни балха оагйонаш, мультимедийни кердадараш довийтар, тематически гойтамаш хул.

Палгйайчен Къаман библиотекекан болхлой, дукхача хана денз болх беш а, балха говзал лакха йолаш а шоай моттиге хиларах, вай бахархой таро я укхача хьаьбаькхачул тйехьагйа шоай дего тйаьцаш дола хлама харжа, цул совгйа къамаьл а хургда нахаца.

Къаман юкъярча «Сердало» газетача НБ бувзам бола дукха ха я, укх дукхача шерашка тхоайла цхьана болх беш да ала йиш йолаш, вай юкъярлон массайолча оагйорахьара интеллектуальни вахара оагйонаш дегйаьоалаеш. Тахан оаха даькъалабувц тхоай тешшаме доттагйий. Тха доттагйал даим хиннад кердадараш цхьана лохаш, тхоайла вйаший бувзам болаш. Хйара денна дегйаьоагйаш хилба шун дешара тйакхувш бола нах, керда кхолламаш хилда шун балха даькъ тйа!

ГалгIайчен искусствай колледже гойтар, дахчан пандар лакхара ГОВЗАЛ

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен паччахьалкхен искусствай колледже дIайихьар «Дахчан пандарца болх беш» яха йийлла урок. Урок дIахьош хиннар яр Чопананькъан Мадина, цо дийцар доакъашхошта из гIулакх Iомадарах лаьца. Дешар дIахьош хиннача ерригача хана, кхоллама хьал хоалуш дар, хIара доакъашхо цу юкьешийгара дакъа лоацаш вар. Хьехархоцо гойтар дахчан пандар Iомабарах йола тайп-тайпара оагIонаш; хоза а тайжа а цун оаз хургIола моттигаш белгалйир.

«Урока керттера дакъа дIадихьар студенташца, цо таро елар цига хиннарашта таханарча заман керда хьалаш довза. Чопананькъан Мадина балха дакъа до-взийтар, хIара техниче-ски оагIонна белгалонаш гучайоахаш», - аьлар «Сердало» газетага из урок вIашагIеллараша.

Хьехархоцун говзала терко тIайохийташ бар дешархой, иштта кхоллама балха оагIув йовзара тIехьа еррига уйлаш йолаш.

Цу уроках хьайца говзал накъаяргья, шеко а йоацаш, доакъашхой хьехара балха тIа. Йийлла урок дIаяхьаро цIаькха а хьагойт Iадатий искусство дIахо дегIайоагIаш хилар, из деррига а шоай балха говзал лакха йолаш бола хьехархой хилар да.

Проблогах лаьца а, иштта кхьчарех а...

ГалгIайчен «Iарамхи» курорте чакхъяьлар Ерригроссийски медиа даькъ тIара кхетаче

Мархенаькъан Анзор ГалгIай Республикан Кулгалхоцун, Паччахьалкхен Администраце кулгалхо ва

Мазяков Евгений «Машук» яхача «дешара центра АНО программни совета кулгалхо ва

Абаьданаькъан Ислам ва ГалгIай Республикан Кулгалхоцун, Паччахьалкхен Администраце болхло

Курскенаькъан ИбрахIим

ГалгIайчен хозача лоаман «Iарамхи» курорте чакхъяьлар кхаь дийнахьа дIахьош хинна Ерригроссийски #Проблог яха кхетаче, из вIашагIелляяр «Машук» дешара Центро, ГалгIай Республикан Кулгалхоцун Администраце, Паччахьалкхено.

Цхьа бIаь гаргга медиаболхло гулвелар цига, Россе тайп-тайпарча моттигашкара, шоай профессионални говзал лакхьяра, хьалхале лелаеча мехка кхелахоша луча говзанча хьехамашка ладувгIа. Массазан санна, машуканаькъана бийхар шоай балха даькъ тIа дикагIа бола нах.

Моаршал хоатгача дешаца дIадоладир ший къамаьл ГалгIайчен кулгалхоцун Келаматананькъан МахьмудIаьлий цIерагIа ГалгIай

Республикан Кулгалхоцун, Паччахьалкхен администраце кулгалхоцо Мархенаькъан Анзора. ЛаьрххIа йолча проекта кулгалхоцо, «Машук» дешара Центра АНО керте латгача Мазяков Евгене иштта моаршал хаьттар гуллам хьабеллаш, болх беркате бувцаш.

Хьалхара ах ди хетадаьдар «Медиамалан дола архитектура» яхача семинара, иштта Канавцев Михаилагара «Наха терко яра хьал леладар» яхача говзанча хьехама. Цун къамаьл гулбенарий терко чIоагIа тIаозаш дар.

«Ер са кхоалагIа кхетаче я, массазан санна дика дIа а йихьар. Деррига а дика дар, из хилар вай лоамашка. Хьаьший дика нах бар. Духка дар кердача тайпара кхетадайттараш Канавцева лекцешка», - аьлар шийна хетар дувцаш Лаьнанаькъан Райшата.

Доакъашхой иштта хилар

Каралинаьгарча «Юртбоахама блогерча» лекцега ладувгIаш. Цо дийцар пайда баргболаш болх мишта бе беа нахаца, иштта подписчикаш юхасовцабара де дезар белгалдир.

«Ер кхетаче сонна шоллагIа я, со юха а йода указара кердача, дикача поалхама гIирсех хьалйиза. Къаьстта мах оттабу аз, хIара къамаьла духьала теори хинна Iацар, боккъал бола пайда бар балха юкьебаккха йиш йолаш, кхьчарга кхачийта а таро йолаш. ЧIоагIа баркал оал аз ер къамаьл вIаштIехьадаьккхачоа, укх тайпара ер хьал хьакхелларашта, укхазан Iомалу, дегIайоагIа», - аьлар цига доакъашхо хиннача Малсагананькъан Миланас.

Гуллама шоллагIа ди дIадоладаьлар «Медиатоабаш вIашагIйохкара практикагара», из яр Афиногенов Дмитри дIахьош, цо боксераш-

та мах бола говзал елар, то абан болх цхъана дабахъара дакъ тIа.

Янбеков Рената, NRP agency SMM кхелахо, говзанча хъехам белар, «УрагIа яьха видеош блогашка, иштта репортажашка» яхача темах, из чоагIа теркам тIабодаш бар.

Керттера къамаьл йистедаьнначул тIехьагIа хъашашца цхъана Аьрзера гIалаш ягIа экскурси йир, цига шоай бIаргашца царна яйра гIалгIай архитектуран хозал, мехка истори.

«Со шозлагIа воагIа ГIалгIайче, со юха а тешаш ва, «Машук» дешара Центро дIахьош йола кхетаче дика вIашагIелла хиларах. ХIара из дIа мел хьоча хана, «Машук» бех керда дикагIа бола хъаьший, царга ладувгIа безам боагIаш хул, хIана аьлча уж дика кхеташ ба шоай балхах, цар хьагойт дика хъаькьалаш. Тахан, сихьенна медиа дегIайоагIа хана из чоагIа лоархIае да, мах болаш а да», - аьлар Чундышко Зарас.

Кхетаче чакхйоалаш, «Хъаьший тIаэцара пхьоаллен» АНО кулгалхо, ОСИГ президентаца дагайоалача Железняк Юле, «Мохк дIахьалхакхувла мах бола хьал» яхача темах лекци йи-

йшар.

«Кхетаче со чоагIа цецъьялар, ший тайпара йIайха уйлаш йисарах дег чу. Сона из дIахьош йола моттиг хоза хиларал совгIа, доакъашхой а дика хийтар - уж ба дийша, хъаькьал дола нах, дег чура, кIоарггача хъаькьалца дегIабаьхка нах, царна юкье са балха новкьостий журналиста, иштта зарбан болх делябераш ба. Царцара къамаьл ший белгала терко тIаозаш дар. Къаьстта белгалдаккха ловра сонa, хъабийха хъаьший кIоарггача хъаькьал долаш хилар. Канавцев Михаила лекцеш геттара эшаш яр, дукха хIама довзийташ, чулоацам бар цар. Дукхача доакъашхошца цхъана тхоайла дагадлар хилар тха. Укх тайпарча кхетаче со хьалхара я, аз баркал оал сай балха новкьоста, цун къамаьлах. Лоаман хозача моттигашка ер моттиг дIахьош йолга хайначул тIехьагIа, са безам хилар Селий мехка лоаман моттигашца ер нийсье. Баркал ала безам ба ер вIашагIейолларах», - аьлар шийна хетар декъаш Нисредова Хатимас.

#ПроБлог кхетаче вIашагIеллача, ГIалгIай республикан Администраце болхлочо Абаьданаькьан Ислама аьлар, ер кхетаче

дIаяхъа таро хилар ГIалгIай Республикан кулгалхочунца Келаматанаькьан Махьмуд-Иаьлаца, иштта «Машук» дешара Центра керттерча директорца Сериков Антонаца, Россе Президента СКФО ГIолла викал ваьча Чайка Юреца цхъана ер болх дIабахъара баьча бартах.

Цо белгалдир; гуллам мохк дегIабоалабара лоархIае гIа ба, аьнна. ГIалгIайчено лерхI блогерий ишкола хъелла, цо таро лургья республикан таронаш кхы а шерагIа йоаржае.

Абаьданаькьан Ислама яхачох, кхетаче дика дIайихьар, цо таро елар къамашта юкьера гIулакхаш чоагIде, иштта СКФО ГIолла медиаюкьарло хъаьхолла. Цо тIатехар, Республикан Кулгалхочо къаьстта йола терко лоаттау туризм дегIайоалаяра, цудухъа гIалгIай культуран мах бараш дIагойтара, ГIалгIайчен туристически таронаш йовзийтара деш дар ер, аьнна.

Кхетачен чаккхе еш, тхо тешшаме ала йиш йолаш да: из дика дIайихьар! Беррига доакъашхой, хъаьший раьза болаш хилар вай лоамий хозаленна», - аьлар Абаьданаькьан Ислама, республикан Кулгалхочунна хьаллацарах баркал оалаш.

Железняк Юлия я «Хъаьший тIаэцара пхьоаллен» АНО кулгалхо

Каролина

Канавцев Михаил «Сенеж» яхача медиадешара проректор ва

Янбеков Ренат SMM видео кхелахо ва бувзама оагIонашка

Афиногенов Дмитрий «Таханарча заман медиафабрика» яхача проекта автор, кулгалхо ва

ГIалгIайче дIахьоргья «Халкъашца доттагIал долаш» яха къаман культуран фестиваль

ГIазданаькьан Ахьмад

Халкъа цхьоагIонди гаргадоагIаш, ГIалгIайче дIахьоргья йоккха «Халкъашца доттагIал долаш» яха къаман культуран фестиваль, цох бокьонца дола тайп-тайпарча къамий Iадатий цIай хургда. Фестивала керттера баьхан – ГIалгIай мехка даьча къамий культуран тIехьален мах бараш лорадар, доаржадар. Цига тайп-тайпарча къамий культураш гойтаргья, цар шоайла къамаьл хургда культуран даькъ тIа, кхоллама майда хъаьелларгья, дIахо цхъана из балха дакъа дIахьоргдолаш.

«НачIал долча кхоллама тоабаша гойтаргда, цига дакъа лоацаш хургболча наха, шоашта фу карагIдоал. Халкъа кхоллам хьаллацара даькъ тIа, культуран цIай хургда из. Къаьстта терко тIайохийтаргья къаман Iадаташ лорадеш болча, начIал долча илиалархошта. Кхоллама даькъ тIа шоайла къамаьл хилар, балха говзал дIа-юха эцар хургда цига керттера терко тIайохийташ дар. Доакъашхой таро хургья шоай балха говзал гойтарал совгIа, кхы а къамий культурой говзал а юкьеяккха», - аьлар «Сердало» газетага кхетачен болх вIашагIбеллараша.

Таханарча заман вахаре лоархIае да къаман Iадаташ лорадар, уж дегIадоаладар. Фестивале къаьгга гуш хургда мехка юкьарча вахара оагIонаш мишта дегIайоагIаш я, ГIалгIайчен къамий цхьоагIо хилар. Цун сийдола хъаьша хургья ГIалгIайчен халкъа артистка Охценаькьан Роза.

Гида дувц, Аьрзе исторех лаьца

ГалгIайчен ИЗО Паччахьалкхен музея болхлошта, салаIара керда таронаш йийцар

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен исбахьален искусствон Паччахьалкхен музее кхетаче хилар культуран юкьарлон викалца «Bella Tour» яхача туристически компане менеджер йолча Тиймарзанаькъан Хьавайца, цо гойтар туристически оагIон шера программа, эггара чIоагIаIа болча туристий хьашташ кхоачашде йиш йола балха дакъа. Керттера терко тIаяхийтар тоаба салоIам вIашагIболлара лаьрхIача таронашта, из геттара лоархIаме дар тоабашца цхьана дIахьоча салаIара, иштта корпоративни кхетаченаш дIаяхьара.

«Тиймарзанаькъан Хьавас дийцар, салоIама ха дIаяхьара йолча тайп-тайпарча оагIонех. Кьилбаседа Кавказа хозагIа йолча моттигашка, Россе кхийолча мийнгахка, доазол араха а вахара, салаIара йола таронаш йийцар. Тахан латтача хана дукха кхьаьегам а тайп-тайпара чоалхане вахара хьалаш а нийслуча хана, лоархIаме да дегIага салаIийтар, ший дукха-ча уйлаех паргIатавалар, цудухьа цу тайпарча хьалашка кIаьдбеннача наха дIадехараш кхоачашдара вIашагIбеллаб тахан туристически оагIон болх, цо таро лу низ чубайта, юха наха юкье балха арава-ла», - аьлар «Сердало» газетага ИЗО Паччахьалкхен музея зарбан болх лелабераша.

Цхьана вIашагIкхийтта дIахьош йола салоIа ха - из лорахIаме да кхьаьегам тоабашта цхьана хилара, цо хьакхолл чIоагIа корпаративни культура, юкьера гIулакхаш чIоагIду, шоайла тешаме хилара болча наькъ тIа боах, цул тIехьагIа из балха дикача оагIорахьа Iаткъ.

Россе-Гуржийчен викалаш бахар Тхьаба-Ерд йолча

Коазой Мадина

Россе-Гуржийчен кагирхой кхетачен доакъашхой бахар, кьаьнара дин элгац Тхьаба-Ерд йола еза моттиг хиннача.

Тхьаба-Ерд ший тайпара дукха кьайленаш йолаш я, цох тхьовра дIаяхача ханашка хинна дувцараш хIанза вайна юкье дахаш да, цудухьа кьаьстга цунца дувзадenna нах дукхагIа цига

баха гIерташ хул.

«Цу дIадахача бIаьшерен чухьа хьалдаьча пенашка латташ, хоалуш хул культуран тIехьален гуржий а гIалгIай а кьамий юкьара бувзам.

Из экскурси истори довзара никь хинна Iацар, из вай кьамашта юкье хиннача вахарах бола боккха хоам баиштта чIоагIа, кьаьнарча ханашкара хьабоагIаш бола», - аьлар болама доакъашхочо.

ГалгIайчен культуран болхлоь медиакхоллам Iомабеш ба

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен ЖIайрахьа кхален хозача моттиге уллача «Iарамхи» курорте дIайихьар дешара кхетаче.

Из вIашагIьеллар «Машук» яхача дешара Центро, ГалгIай Республикан Кулгалхочун Администраце, Паччахьалкхено цхьана. Цига гулвелар 100 совгIа

блогер, медиа-юкьарлон даькъ тIа кхьаьегаш бола нах. Царна юкье бар Лаьжгерча культуран Цен кулгалхо Ховтанаькъан I., оператор-постановщик Котанаькъан А.

«Кхетаче дIахьош хилара бахьан дар, таханарча дунен тIа дикал йола медиагIулакх дегIадоаладар.

Из доагIаш дар культуран-салоIама урхалленашта, цига

бывзама оагIоний хьал нийса леладарах тийша да организацей болх дIабахьар, нах дукхагIа тIакхеташ хилар», - аьлар «Сердало» газетага Ховтанаькъан Iамархана.

Программа лаьрхIа яр дийнахьа дешара-довзара оагIув дIаяхьара. Доакъашхошка хьехамаш - вирусий оагIув Iомайр, шоай цIи тIатеха хьал дегIадоаладар, нахаца болх

бе Iомабалар, леладу гIулакх ахчанца чIоагIдар.

Дешара даькъ тIа кхы а федеральни кхелахошца вIашагIкхетар хилар, хьаькьалерча ловзарашка дакъа лоацаш, ГалгIайчен хозача моттигашка бахар.

Из деррига накьадаргда шоайла бувзам лелабара, профессионаьни балха оагIув дегIайоалаяра.

Дийнача кхоллама хозал

Цисканьякъан Надия

Атиганьякъан Беслан-Вау CeramICS яха топпара пхьегий пхьоалле хьай-ийллар ва, говзанча Цисканьякъан Ася, беррига цу балха говзанчаш тахан лорадеш, кердадоаккхаш ба топпара пхьегIаш яра балха дакъа. Цу дакъ тIа де дезар кхы а дукха да, шоай къаьстта йола балха оагIонаш лахар духьа. Керттердар-начIал, къахьегама тIера хилар, лаьрхIар кхоачаш-дар, из царга долаш а да.

Цар шоашта ховш дар декъ дукхача нахаца, шоай низ, хьинар цу дакъ тIа гойташ, из болх наха дика бовзаш ба ширача заман хана денз. Цул совгIа, йок-ка терко лоаттау бераш-ца дIахьош йолча занятеш-та, цу юкье могашал эшаен-на бераш а долаш. Топпара гIирсаш деча балха дакъ тIа, бераша къаьстта йола говзал Iомаю хозала дунен тIа.

Из лоархIаме юкье доак-кхаш дар да, кхувш йоагIа тIехье дика дегIайоалаяра.

Исбахьален говзалах лаьца кхетаче дIайихьар вай мехка

Гаьгенакъан Марина

«Даьхен лорайой» яхача ганза мехкарча филиала болхлоша, СВО доакъаш-хой берашта лаьрхIа, исбахьален говзалах йола кхетаче дIайихьар. Из хоам «Сердалога» бир цу гIулакха хьалхалаттараша.

«Ганза болхло йолча Боканьякъан Фатимайга хьалхале йолаш, Насарерча исбахьален говзалах йолча ишколе хилар бераш. Гуйран салоIача деношка, тайп-тайпара хIамаш хьакхоллара болх мишта хила беза Iомадеш, хьаэцаш хилар уж цига. ЧIоагIа раьза долаш дар бераш шоай ханнар-чарца шоашта дукха хIама дайза», - йоах тха газетага бенача хоамо.

Берий дог ураоттадеш, цхьаца хIама хьакхоллара тIехьа уж сомабоахаш кхетаче хилар цох, цига хиннар-раша белгалдечох.

ГалгIай мехка дIахьоргья, «Моттиг зе» яха суртий республикан яхь

Гаьгенакъан Марина

тага дешара моттиге.

Ардара бетта 22-ча денгара лайчилла бетта 4-ча денга кхаччалца, «Кванториум» яхача технопарко вIашагIйоллаш я 9-17 шу даьннарашта юкьера суртий яхь, яхаш дийцар «Сердало» газе-

«Халкъа цхьоагIон денна хетаяь йола кхетаче дIахьоргья, шоайла гуш, дIа-юха бувзам болча кепара. Цунна чудоагIаш да кхо дакъа. «ДоттагIала моттигаш» - дег чура доттагIал дола моттиг гойтар. «Iадаташ,

культура» яхача дакъ тIа хила деза, культуран тайп-тайпара оагIонаш, иштта къаман Iадаташ гойташ дола сурташ. «Лоаман хозале» яхача дакъ тIа берашта могаду Iалама хозал, ГалгIайчен лоамий доккхал гойта», - аьлар хоамо.

Яхье бокъонех файла кеп

хила еза JPEG е PNG, 8 Мп кIезигарIа йоацаш. Доакъаш-хошта таро луц гомаш де, кулг язде, цхьаца белгалонаш е, цхьа шу даьнна сурташ юкье-даха. Кхелахой болх дIахьоргба Шивцов Евгене, Саганьякъан Адама, Тумхой Тимура.

Оалкамарча культуран ЦагIа, «Машарга вуга никъ» яха фильм гойтар

ГIазданьякъан Ахьмад

Оалкамарча культуран цагIа дешархошта лаьрхIа гойтар «Машарга вуга никъ» яха документальни фильм. Из кхетаче хилар моттигерча ишкола дешархошта терроризма, экстремизма унзара наькъаш довзийташ, цу вонна духьала беш бола хьехам санна.

«Керттера бахьан дар мехка кагирхоша вай республике латташ дола чоалхане хьал кхетаче, терроризмага кхоачавеш дола наькъаш довзар. Цу сурто къаьгга хьагойт юкъярлон вахара лоархIаме оагIонаш, харц наькъ тIа валарах хьалуш дар», - аьлар «Сердало» газетага кино гойтар вIашагIделлараша.

Фильма кIоаргал йовзаш хул

наьха вахарга гIолла, нийсден-нача унзарча хьалашка гIолла. Таханара ГалгIайче чакхъян-ной дукхача халонех, бакъда тахан ГалгIайче тешшаме гIа боаккхаш йода ший дегIаяра болча наькъ тIа. Фильмо хьагойт мел лоархIаме да Iадатий мах бараш, иштта къаман культуран тIехьале лораяр.

Къаьстта йола терко

тIаяхийтар цу кхетачене бIаргадайнар дувцара. Дешархоша а дукха хаттараш делар, хьалхадаьккхар кхувш йоагIа тIехьено де дезар.

ГалгIайчен культуран болхлоша дика дакъа лоац кхувш йоагIа тIехьенна кхетам балара, кагирхой воча хIаман дукхальотталуш хилийтара.

ГалгIайчен Магасерча технопарко дешархой бех инженерни салаIарга

Гаьгенаькъан Мартина

Республикан «Кванториум» яхача берий технопарко ГалгIайчен дешархой бех, гуьранара салоIа ха дIаяхьа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага дешара моттига администратце.

«Кванториум» технопарке салоIа ха дIаяхьа йиш я, шоашта пайда а эцаш. Ардара бетта 27-ча денгара 31-ча денга кхаччалца 11-13 шу даьннача берий таро я, ингалсий меттала интерактивни урокаш тIа хила. Цу тайпара, дешархоша шоашта ховшдар совдоаккхаргда цу меттала дола дешаш тIакхеташ хиларца, царех дика пайда а эцаш.

ЖIакех ловзача 8-10 шу даьннача бераша Iомадергда, шаьрдергда ловзар, цхьацца дола хIама шоашкара юкьедаха, царна терко тIаяхийта ховргда.

Белгалду, дешар дIахьоргда, 10:00 даьлча денз 11 сахьат 30 минот яллалца.

Мехкарча культуран гIулакхех йолча моттига кулгал деш хинна саг дIалаьцав; 1,5 млн сом Iаьдала ахча даарах

Иалой Муса

МагIалбикерча культуран цIен кулгал деш хиннача сага духьала гIулакх хьа-дийллад тахан РФ УК 4-ча даькъа 159 статьяк (ше балха волча моттиге дукха ахча дуаш зулам дар). Тохкама болхлоша белгалдечох, 2022-ча шера ший гаргара саг балетмейстера моттиге балха оттаваь цо каьхаташка диллача, баькда вож цига цхьаккха хIама деш, болх беш хиннавац.

«Балетмейстер» ва яхача сага хьожадеш хинна алаги ший киса дийхкад кулгалхо-чо. 1,5 млн сом гаргга зе да цо Iаьдала даьр. Йиь шу суд цIагIа такха езаш оттавир из, кхь шера болх бе йиш хургIоацаш цIоагIо а оттаьий цун тIехьа.

Диа ахча хьатакха отта-вир из Iаьдало, балхара из дIаваьккхар 2025-ча шерарча саькура бетта. Цу гIулакхо хьа-гойт, боько йоацаш ахча даар иштта атта дусаргдоацилга.

ИнгГУ викало дакъа лаьцар, къонача хьехархой гулламе

ГIазданаькъан Ахьмад

ЛоархIама кхетаче дIайхьар Нальчикерча дешара даькъ тIа, цига хилар наьна метта, литературан къонача хьехархой гуллам. Цига дакъа лоа-цаш яр ГалгIай паччахьалкхен университета гIалгIай метта кафедра ассистент МутаIаланаькъан Заида. Цу майдан тIа гулбелар начIал дола Кьилбаседа Кавказа фе-

деральни даькъ тIара хьехархой, тохкамхой. Кхетачен до-акьашхой таро хилар хьехара даькъ тIа массехк чоалхане хаттар таька, Кавказа къамий культуран тIехьален мах бола наьна метташ дегIадоаладара дешара говзал дIа-юха эца.

Наьна мотт, литература хьехаш болча къонача хьехархой кхетаченаш дIахьу Росс федеральни миингашка, РФ дешара

Министерствос паччахьалкхен декхараш кхоачашдеш хилара чудоагIаш. Цар маIан - къона хьехархой хьаллацар, уж балха говзал йолаш хилийтар, метта хьал, культуран тIехьале лора-яр», - аьлар «Сердало» газетага ИнгГУ.

ВIашагIкхийтгача хьехархоша дийца керттара дош дар, тахан мел лоархIама да наьна мотт дегIабоалабар, цу тIехьа беш болча балха дикал лак-

хьяр. Иштта терко тIаяхийтар, керда хьалаш юкьедахара, говзанчаша цу даькъ тIа могадеш дар хьаьцара.

Наьна мотт дегIабоалабар, из боацабар керттара декхарех цаI лоархIаш да тахан дешара даькъ тIа вай паччахьалкхено. Кхетаче дIахьош, къонача хьехархошта юкье дукха бувзамаш цIоагIдир, шоайла балха говзал йийкьар.

Дикала цIай хилар Арште берашта лаьрхIа

ГIазданаькъан Ахьмад

Сакьердамеча наькъ тIа яха кхетаче хилар берашца, Арштерча культуран цIагIа. Культуран-салоIама моттиго библиотекаца цхьана, кхетаче вIашагIьеллар берашта лаьрхIа. «Деррига фаьлгаш - тхо долча хьоашалгIа», яхаш, яр кхетачен цIи. Цох доккха совгIат хилар юртарча зIамигача бахархошта, эрсий халкъа фаьлгий дунен чу шоаш кхачарах.

«Из еррига кхетаче дIахьош тамашийнача дунен тIа шоаш кхачача санна хеташ хилар бераш. Цар боккхача безамца дакъа лаьцар тайп-тайпарча доакьошка: шоашта безаш бола фаьлг бешар, хозача фаьлгашка хьежар, кхьидола ловзараш дар. ХIара бера хеташ дар тамашийнача исторе турпал ше волаш санна», - аьлар «Сердало» газетага из кхетаче вIашагIьеллараша.

Халкъа фаьлгаш цIоагIа эшаш да берашта, царга гIолла дукха дунен тIара

хIамаш довз царна. Иштта цар Iомаду вахарера керттарадеш - къаьхетаме, денал долаш, доттIал леладеш, даьхе езаш хилар.

Таьрахьий технологей зама латгача хана, лоархIама да царна довзийтар дешара Iадаташ, халкъа хьаькъала хьалаш, уж ноахалга кхачийтар.

Фаьлга дешо бераш Iомаду хоза дуне довза, диканга кхача. Цо новкъостал ду дикагIдар тIаэца, шоашта ховш дар дегIадоаладе.

МЧС 35 шу
дизара хетаяьча
«Ци йоаерий
яхъашка»,
котало яьккхар
ИнГУ тоабо

Гпазданаькъан Ахьмад

Наьсарерча Церцарча
кхерамзленах йолча № 1
йолча моттига доазон тIа
МЧС 35 шу дизара хетаяь
дIайихъача «Ци йоаерий
яхъашка» хьалхара мот-
тиг йоаккхаш белгалъя-
лар паччахьалкхен уни-
верситетера тоаба.

«Яхъашка дакъа лоацаш
бар журналисташ, блогераш,
иштта кхьбараш а. Дакъа
лоацарашта хьалхашка лаьт-
тача керттерча декхарех
дар, цIаьхха моллагIа хатар
ийккхача ха ца йоаеш, кадай,
боагIача боараме хьовза
безилга хьагойтар. Массехк
даькхаш латташ яр яхъаш.

Тха студенташа цига
дIагойтар, коталонга бода-
ча наькъ тIа шоаш лакхача
боараме гойта могаш хилар.
Хьалхашка оттадаь декхараш
дизза кхоачашдаь, лакхер-
ча лагIа тIа яьлар универси-
тетера тоаба», - дийцар тха
газетага вуза болхлоша. Ци
йоаеча оарцагIухарий болх
байзар дакъа лоацарашта.
Вахаре наькьадаргола дукха
хIамаш Iомадир кагирхо-
ша, цу лоархIамеча яхъашта
юкьебахарах.

ГIалгIайчен ишколашка дIахьу, наькъа кхерамзленца бувзабенна болх

Коазой Мадина

Наьсарен кхален ОМВД
ОГИБДД болхлоша Долакха-
Юртарча №2 йолча юкьерча
ишколе дIабихьар «ПДД - бе-

рашта» яха наькъашкара кхе-
рамзлен бокьонаш йовзий-
таш бола болх.

Из кхетаче дIахьош, бераша
гойтар шоашта ховш дар, иштта

наькъа белгалонех дийцар, наь-
къал дехьавалара моттигаш
белгалйир.

Шоай оагIорахьа
боккхагIбараша а бераш-
та дийцар, иштта гойтар наь-

къал дехьавоалаш лоравала
везилга. Из кхетаче хиларах
гIаддахадар бераш, цар ловзара
кепе уж еррига бокьонаш дага-
хьа Iомайир.

«Хоамий гуллам» яха хьаькьал кIоаргду сахьат дIадихьар Заьзгакьонгий-Юрта

Гпазданаькъан Ахьмад

Хоамий дунен халкъаш-
та юкьера ди долаш, Заьз-
гакьонгий-Юртарча культу-
ран цIагIа хилар кхетам лак-
хбеш дола цхьанкхетар - «Хо-
амий гуллам» яха, хьаькьал
лакхду сахьат. Кхетаче хетаяь
яр кагирхошта гонахьарча ду-
ненах дукхагIа дувзийтара а
вай заман хоамий технологеш
миштай хайтара а.

«ВIашагIкхетар дIахьош яр
Россе журналистий Союза до-
акъашхо, медиабувамаш дика
довзаш йола Чаненаькъан Та-
мара. Цхьанкхетара доазонаш-

ка цо йовзийтар «Хоамий эр-
гадалар: маханически гIирсаш
хьахилале денз таханарча меди-
азаманга кхаччалца» яха лекци.
Кагирхошта дайзар, адамле хьа-
хилча денз хоамаш дIа мишта
даржаш хиннад, хьалхарча мас-
сехк суртагара дIадоладенна
тIехьарча таьрахьий техноло-
гешка кхаччалца», - дийцар газе-
тага кхетаче вIашагIеллараша.

Дукха хIама довзийташ
йолча цу моттиго таро хилий-
тар кагирхой, хIанзарча тех-
никах шоашта фу хов хьажа
а хоамий технологеш мишта
йовз ха а. Дешархоша боккха-
ча салоамца жоп лора увтгаде-
ча хаттарашта, довзар хоамаш

кийчдарах а дIахо наха юкье
доарждадарах а хIанзалца шо-
ашта цадайзар.

Кхетачен кьонача доакъаш-

хошта мах бола кердадараш
дайзар бувзама наькъех, хо-
амаш чулоацамга хьежжа декъа-
рах а медиа болх дIабыхьарах а.

ГIалгIайчен дешархошта дувц, кхааш ийдарах хьадоалача зуламех

Гпазданаькъан Ахьмад

Кердача Редантерча куль-
туран ЦIагIа хилар «Из
хIаранена довза деза»
яха хоамий сахьат. Из
дIахьош хилара кертте-
ра бахьан дар, хIара дешар-
хочунна, культуран ЦIагIа
Iомалуш волчунна кхааш
ийдарах хьадоалаш дола
зуламаш мел доккха да
дIадовзийтар.

«Из кхетаче вIашагIеллар

доакъашхоша, шоайла кьа-
маьл деш йолча кепара. Цига
дийцар кхааш ийдарах, цох
хьадоалача зуламех», - аьлар
«Сердало» газетага культу-
ран ЦIен кулгалхочо Хоаной
Марета.

Кхетаче чакхийоалаш, хье-
жар «Бумеранг» яхача доку-
ментальни фильмага, цига
къаьгга гуш дар кхааш ий-
дарца дувзаденна хьал юкь-
арлонна Iаткъаш хилар.
Фильм хилар дийца кьамаьл
чIоагIдеш.

МагIалбике белгалдир ВIашагIтехача Къамий Организаце ди

ГIазданаькъан Ахьмад

МагIалбик-Шахъара №20 йолча ишколе кхетаче дIайихьар, Халкъашта юкьерча ВIашагIтехача Къамий Организаце денна хетаяь. Цу дешара моттига а ерригача шахъара а ларххIа дола цIай хилар цох. Цига дакъа лоацаш хилар «ЦаI йола Росси» яхача парте моттигерча даькъа викалаш.

«ООН хьакхеллар тIемаш юхатоха, сага хургдолча вахара духьа. Тахан лоархIаме да, машара мах кагирхошта ховш хилар, къамашта юкьера лерхIам цар лелабар. Цу тайпарча кхетаченаша новкъостал ду бехтокхаме дола ноахал хьалкхеде, граждански цхьаогIо йолаш из хилийта», - аьлар «Сердало» газетага «ЦаI йолча Россе» моттигерча даькъа секретара Йовлой Иусмана.

Дешархоша боккхача безамца тIаййцар из кхетаче, цар а дар халкъашта юкьерча бувзамца, къамашта юкьера барт, цхьаогIо лелаярца дувзаденна хаттараш. Из болх вIашагIбеллараш хьежар, кхувш йоагIача тIехьенна дIагойта, тахан латташ дола доккхий хаттараш кхоачашдара дерригача мехкашара низ вIашагIтоха безилга.

Моттигерча спорта гIулакхех йолча министерствон кулгалхочох, Россе спорта цIихеза говзанча хилар

Гаьгенаькъан Мартина

«Россе спорта цIихеза говзанча» яха цIи елар вай мехкарча спорта гIулакхех йолча министерствон кулгал деча Белхарой Руслана. Из хоам «Сердалога» бир республикерча министерствос.

Цу гIулакхех йолча Москверча кхетаче совгIат хьаьденнар вар РФ спорта гIулакхех йолча министерствон кулгалхочун ГIонча Байсултанов Одес.

Белхарой Руслан эллиной-румий оалача латара халкъашта юкьерча класса говзанча, иштта республикерча физически культурах болча оагIон цIихеза болхло ва.

Россе тайп-тайпарча яхьашка, спортивни къовсамашка, иштта Европан, дунен чемпионаташка белгала болаш хьабьхкаб цо кхебаь спортсменаш.

Маьл баккха ховш вола саг

Дикача гIулакхий масал

Вай ГIалгIай мехка Эса-Чоже улл керда цIи тилла йола Шолжа-Пала. ГIалгIашта юкье массаза белгала ба, дика-во хилча цу юкье дакъа лоаца нах, из леладераш. Укх Шолжа-Шахъаре вахача цхьан сага цIи яккха ловргдар сона. Из ва Балайнаькъан Инал-Махьмада Ахьмад.

Мужеча даьха нах да тхо, вIаший юххе цхьана хьалкхувш. ЗIамсаг волаш, ший ха хул, цу хана уйлаш кхыча тайпара ю, воккхагIа мел хул саг динца чам болаш, из лелабеш вах. Тахан цу шахъаре вовазаш а волаш, саг венна-ваьнна

моттиг хилча наха дIавехаш, лоархIаш ва Ахьмад. Цун эггара дикагIа дола дакъа да, наха юкье волаш, венна саг, юха ца гIерташ, лувчавеш хилар. Из чоагIа маьл болаш хIама да. МоллагIчунна дулургдац из. Ахьмад цу гIулакха кийча ва, Даьла духьа леладу хIама дийца варгвац. Зерате бийсаш лелаю, Дала къайле цIенийола цун, Иласхан-Юртарча Киший воI - вай Устаз ваьхача АртанIа дукха нах кхийлаб ший машинаца ахча доацаш, цига дукха уралаьтга ва из. Цо цхьа хIама дувцац, цецваьннавар со. Урус-Мартанера цхьа бусалба вошас аьннад, иштта дIавелла Краснодаре ший гаргара саг

ва, из хьабьккха цIава везар. Цунна оарцагIваьннавар Ахьмад, ахча доацаш, Даьла ший духьа, цига ваха, хьабьккха, из лувчаваш, цIавена дIаволлийтав цо ший нахага. Из мо дола хIама иштта моллагIча сагага дулургдолаш дац, хIаьта укхунна из карагIдаьннад. Дала низ беннаб, нийсача хIаман тIехьа.

ХIанз тIехьарча хана дукха нах бов лазарах тха тайпан а кхыча тайпан а, уж лувчавеш, дIабохка кечбеш, из гIулакх леладеш хьабьагIа из. Цу тайпара маьл хургбола хIамаш кхы а леладу цо, масахьате вийхача, цига вода, нийсхо е гIерташ, дикадар, бакьдар оалаш вах Ахьмад, шийнна

дукха халонаш, харцахьа-бакьахьа хIамаш дайзача малха. Фу дергда, иштта дуне да-кх ер?

ХIанз воккха хиннав, дукха гIо эш лорашкара дарба дара. Со ала гIерт, иштта бола нах эша ма болба. Хожа сий доаккхаш, наьха хатар ийккхача дегаш кIаьддеш, наха вах из. ТIехьара аргдар аз, дуне цкъа мара луц вайна Дала, наха юкье хьагI, «аз» е «со» яхар доацаш; морзо, барт хургбар леладеш; халахетар хилча из дужадеш, кIинтIерабоалаш; цхьаогIо йолаш латталба ГIалгIай мохк. Бахалба ГIалгIай къонахий!

Балайнаькъан Хьасан

Бохтаранаькъан Зинай байтий гуллам бовзийт къаман библиотеко

ГIазданаькъан Ахьмад

Ростове арадаьлар укх шера байтанча йолча Бохтаранаькъан Зинай толашагIа йолча байтий книжка. Автора дуненцара безам, философца дувзаденнараш дешаш волчоа гойташ я байташ. Къаман библиотеканна, иштта вай мехкарча кхьийолча моттигашта совгIата ший байтий гуллам луш хилар доккхача деша автор. Ма барра цун кхоллам бовза аьттув ба мехка.

«Бохтаранаькъан Iазиса

Зинаида Навсарера я. Ишколера яьлча, ЧИГУ физико-математически факультете дешаш хиннай. Литература цун дега дикка тIехьагIа дезаделар. 2015-ча шера язйир цо ший эггара хьалхара эрсий метгалара стихаш, 2018-ча шера арахийцар ший хьалхара байтий гуллам «Син мерзаш». «Байтий библиотека» яхача къаман библиотека проектага гIолла малхадаьлар 2022-ча шера «Сагийсар дайнача боадон юкье» яха шоллагIа книжка», - дийцар «Сердалога» мехкарча керттерча библиотеке.

Автора эггара дикагIа йола байташ я тахан арадаьнначун юкье гулььяраш. Безамах, дуненах, гона

хьарча вахарах, син эггара хьамсарагIа долча хIамаех лаьца я Бохтаранаькъан Зинай байташ.

ЖIакех хьалхале яккхара яхьаш хилар МагIалбике

ГIазданаькъан Ахьмад

МагIалбика кхален ишколашта юкье дIайихьача жIакех хьалхале яккхара йолча яхьаш бокьонца дола хьабькIала а спорта а цIай хилар. Яхьаш дIайихьар, СоагIапчарча № 30 йолча юкьерча ишколаш тхов кIалха. Из кхетаче вIашагIьеллар а кийчьяр а яр «Спорткомитет - Спортивни ишкол» яха ДО, МагIалбика кхален дешара урхалле. Кхетаче тIаерзаьяр дешархошта юкье хьабькIала таронош гойташ дола ловзараш доаржадара а дезадалиьтара а, иштта дикагIа ловзараш гучабаха-ра.

«Яхье дакъа лоацаш хилар МагIалбика кхален дикагIа бола жIакех ловзараш. Кьонача спортсменаша гойтар ловзара лакхара боарам, кIоталонга кхача гIерташ хилар, уйла е ховш хилар. Яхьаш кийчьяр а цар керттара кхелахо а

вар МагIалбика кхален физически культурах болча хьехархой методически цхьанкхетара кулгалхо Кхоартой Те-

марлан. Цун поалхамо нийсхо йолаш чакхьахийтар ювцаш йола яхьаш», - дийцар из моттиг вIашагIйоллаш къахьий-

гарий викалаша.

Кьонача, начIал долча берий аьттув баьлар шоашта карагIдоалар дызза гойта.

ГалгӀайчен ИЗО Паччахьалкхен музее дешархошта дийцар мехкахошта карагӀдаьнначох

Газданаькъан Ахьмад

ГалгӀайчен исбахьален искусствон паччахьалкхен музее дешархой бийхар «Турпалхой-гӀалгӀай Кёнинсберг йоаккхаш» яхача довзара лекцега ладугӀа. Лекци ешаш яр, экскурсовод йола Пхыленаькъан Луиза. Илдарха-ГӀалан №3 йолча юкьерча ишкола, иштта Шолжа-Шахьара №4 йолча юкьерча ишкола дешархой безам гӀабодаш хилар лекци, хӀана аьлча овлангара, боккхача безамца, ший къаман истори дезачара дувцаш дар къамаьл.

Эггара халагӀа йола мотигаш а терко гӀагӀоргӀолча оагӀорахьара йийцар берашта, вай мехкахошта карагӀдаьннар дувцача дакъ тӀа боккхача теркамца ладугӀаш дар бераш. Кёнинсберг йоаккхаш лаьтгача тӀем тӀа гӀалгӀай къаман турпалхоша дакъа лацарах дийцар лекци ешаш хинначо.

«Лекци ешарах, таро хилар кӀезига мара йовзаш йоаца тӀема исторон оагӀонаш кердаяха, Котало йоаккхаш гӀалгӀай къаман турпалхоша денал, майрал гойташ, моастагӀчун духьальотташ баьча тӀема

дакъа довза. Лекци чакхӀоалаш, массаболча доакъашхошта «1941-1945 шерашка Сийлахь-боккха тӀом болаш гӀалгӀаша дакъа лацарах» яха книжкаш делар берашта, цар таро лургья царна кӀоаргагӀа довза турпалхой

тӀема шераш», - аьлар «Сердало» газетага ИЗО Паччахьалкхен музее зарбан болх лелабераша.

Белгалдоаккх, кхетаче дӀахьош керттара дакъа лацар Приморский края Паччахьалкхен Председате-

ла ГӀончаца дагаялар долча, мехка архивни гӀулакха, культуран министра Герман Еленас. Иштта Приморски края Обществени палата председатела ГӀонча йолаш, цо проекта юкьеера ший йоккха балха говзал, кхувш

йоагӀа тӀехьенна кхетам луча дакъе. Цо, иштта долазаш, болх дӀахьош хиларах архивни материалашца, таханарча заман хоамашца таро хилар хьакхолла дика кӀийле, из ерригача проекта ларде эттар.

ГалгӀайчен Хьалхарбараш бовзаш ба агронома болх, МСХ

Гаьгенаькъан Марина

«Дика кхетаченаш» яхача проекта чудагӀаш, Долакха-Юртарча №3 йолча юкьерча ишкола «Хьалхарчар болама» доакъашхошта вайзар ГалгӀай паччахьалкхен университета агрономически лабораторе кулгалхо Дзоврананькъан Амиран, яхаш, дийцар «Сердало» газетага из кхетаче вӀашагӀьеллараша.

«Хьаьшо дийцар агрономе истори хьакхолларах, цу дакъ тӀа къахьегаш болча таханарча заман говзанчех, таьрахий технологех, новкъостал деш йола юртбоахамалаьттан анализ яра балхагара дроний, спутникий хаоттама новкъосталга кхаччалча хувкъам лелабара таронаш.

Къаьстта берашта дезаделар говзанча хьехамаш дӀахьош хилар, тайп-тайпара

опыташ еш, из болх дӀахьошвар «Агрономе, МСХ» ИнгГУ кафедра ассистент Адама Амиран.

«Цу тайпара кхетаченаш

лоархӀаьме я тха ишкола, республике хьалхара Агротехкласс хьаеллаш хиларца, цо таро лургья таханарча заман агротехнологеш йовза, иштта

хьалхара гӀа баккха хургӀолча профессега кхачара», - аьлар «Бералла наькъаш» яхача проекта медиаговзанчас Коазой Миланас.

Кхерамзленах рейд йир Илдарха-ГӀалий тӀа

Йовлой Ясмина

Наькъашкара кхерамзлен хьал лорадарах йола кхетаче дӀайихьар Илдарха-ГӀалий тӀа. ДӀабихьача балхах гучадаьлар 51 наькъашкара кхоачамбоацар. «Сердалога» из хоам бир цу моттигера.

10 машина тӀера баьдью плӀенка Юьяккхар полице болхлоша, иштта 7 машин Ючююгаш нийсделар. Наькъашкара бокьонаш лораяра тӀехьа къамаьл дир машинашца леларашца.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Ранее размещенное объявление в газете № 39 (12716) от 16 декабря 2025 года об утере аттестата серии №00624000351681, выданного СОШ №18 г. Малгобек в 2015 г. на имя Мамиловой Хавы Магометовны, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии 06 БВ 0016064, выданный СОШ №3 с.п. Кантышево в 2015 г. на имя Эльдиевой Фердовс Магометовны, считать недействительным.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредитель: Государственное автономное учреждение «Издательский дом «Сердало»

И. о. главного редактора: Арчаков С.Я.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84 Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Роскомнадзора по Республике Ингушетия. Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033 от 16 декабря 2024 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре ГАУ «Издательский дом «Сердало».

Время подписания номера по графику в печать: 29 октября 2025 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № Тираж: 2000 экз.

Гаьгенаькъан Мартина

Укх дунен тIа дукха спортивни тайпаш да, цудухьа саг бокъо йолаш ва шийна бакъахьа хета цаI е массехк харжа, ший могашалга хьежжа.

Тахан тха къамаьл да ГIалгIай Республике гIола йолча универсальни латара Федерацие президентаца, KFL вIашагIийнача Единоборствон Лига кулгалхочунца Исмейланаькъан Руслана Мурадаца. Из ва, MMA республике хьакхоллаш, цун керте лавтар.

- **Мурад, малагIча хIаманча бувзабергбар Iа хьай профессионални спортивни болх, мишга дIабода из?**

- 2010-ча шера со Астраханера цIавера ГIалгIай мехка, сона бакъахьа хийтар сай мехка дIахьош йолча универсальни латара дунен Чемпионатага кийчо йича. ЦIавеначул тIехьагIа MMA тренировкаш дIаяхьара лерттIа зал корянвар. Иштта дIадоладелар вIаший ийнача латара вай республике «Калой Тим» цIи йолча хьалхарча клуба истори.

Цхьа бутт балале, 50 сагах йола тоаба вIашагIкхийтар, цо дIайолайр тренировкаш. Цхьа ха яьнначул тIехьагIа, уж болабелар мехка тайп-тайпарча яхьашка дакъа лаца.

Цунца цхьана со болх беш вар ГIалгIай Республикан спорта Министерстве, иштта кагирхой гIулакхех йолча Комитете. Къаьстта терко лоаттайора универсальни латара Федерацие, комбат самбо Федерацие дегIаяра, царна керте со хилар.

Со тренировкашка а, цунца цхьана лоархIамеча юкъярлон кагирхой проекташка а вар, спорта даькъ тIа болх беш. 2016 шера Москва ваха дIавахар со, «Синергия» университета проректорца Лобовой Вадимаца хьайийллар MMA зал «Синержи MMA»

Са проект новкъостал лоаттадеш, дукхача ГIалгIайчен спортсменашта, мах боацаш, Iомабала таро елар.

2018-ча шера Китае болх беш хилар со «ДжинСан» клубе Наньчань-Шахьаре, со иштта вар спортивни менеджмент. Цига цIоагIа мах болаш бар Россера говзанчаш. ТIехьарча массехк шера ГIалгIайчен спорт дегIайоалайра еррига терко тIайохийт аз.

- **Массехк оамала оагIонаш**

Спорт - хьинар довзийта гIирс

Исмейланаькъан Мурада ший вахар хетадир латара

белгалъе могордарий Хьона, вахар MMA хетаде безам барашта?

- Аз массайолча хана оал Iомалуш барашка, миччахьа мара шо Iомалуш цахиларах, из искусство яле а, е латар дале а, хаттар отгаде деза: сен деш да аз ер, аьнна, цунна духьала жоп хила деза. Масала, со хIанз MMA ва дунен чемпион хилара, е латара техника Iомаеш ва со. Сага ха деза шийна дезар, малагIа бахьан да из спорте дакъа лоацаш хилара. Геттара физически кIаьдвенна висача, тIаккха а дог эькха таро хургьяц сага, нагахьа санна цо шийна хьалхашка декхар оттадойя. Лоац ца аьлча, хьалхарча арIагIа из да халонашта духьалъотталуш хилар.

- **ЖIайрахьа кхален «Лоамашкара латар» яхача вIашагIийнача единоборствон яхьашка Iа цIоагIийр «ГIалгIайчен низахо» яха цIи. Сенца дувзаденна дар из толам баккхар?**

- Хьалхарча арIагIа боарам боацаш сай низах со тешаш хилар. «Лоамашкара латар»

дIадихьар 2014-ча шера, со цу хана сай толамаш тIа сецавар, цу хана цхьаккха хIама дацар со тренировкаш тIара воаккхаш.

- **Сендухьа лоархI «Ше лоравалара Комбат» яха латар цIоагIа пайдане?**

- Из да массадола латар шийна чулоацаш дIахьош дола спорта тайпа: кулгашта, когашта низ тIабахар, Iовижа уллаш, иштта уралатташ хьайца латар лоаставаь Iотохар, тактически латар вижа уллаш, лозавеш йола, садукъаш йола моттигаш юкъяеяр. Цудухьа оал из дикагIа да.

- **Хьай бера ханага юхавача, малагIа хьехам бергбар Iа хьайна?**

- Ха ца йоаяр, лоадам боацача хIаманна тIехьаваьнна, сайна валлалца накьадаргдар леладар. Сай хIама хилар, сайна могор чакхдаккхар.

- **Цхьан хана Iа кагирхой гIулакха йолча Комитетаца цхьана даим говзанча хьехамаш дIахьора, цига дувцар воча наькъах, оамалех. Кхьийола керда проекташ кхоачашъе**

лаьрхIадий Iа, ГIалгIай Республике спорт дегIайоалайра?

- ХIаа. ГIалгIайче со цIавенача хана денз, наха юкъяра гIулакхаш дика леладе хьежав со. Карарча хана вIашагIйоллаш ва со кхетаче, спортивни хинна а ца Iеш, профилактикан а оагIув чулоацаш. Из айхха бувзам лелабу ГIалгIайчен меттаоттабара центрашца «Фалых», «Иман», «Ихсан», «Керда вахар», иштта дешара моттигашца.

- **Фуд спортсмена лоархIамегIа - тренер раьза хургвар е говзал?**

- Тренер раьза хургвар - из хьалхара декхар дац, из цунна чудоагIаш мара дац. Котало йоаккхалургьяц безам ца хилча, котало яккхара болча безама тIехьа мара латташ дац уж Iа дувцараш.

- **Тахан мел лоархIаме я вай мехка цу тайпара спорт? МалагIа хувцамаш хилар универсальни латара Федерацие Iа кулгал деча юкъя?**

- Бакъдар аьлча из наха дукха йовзаш яц, цунна юкъяедоагIаш дале а тахан спортаца дувзаденна вахар дIахьоча наха эггара эшашдар. Универсальни латара дегI цIоагIду, лолам кхолл, нийса ваха Iомаву. Дукхача халонех чакхвала везаш латар да из. Аз оал, универсальни латарах, из спорта хургдар да, аьле.

- **Фуд хьона эггара вахаре лоархIамегIа хетар?**

- Аз хьалхарча арIагIа оттабераш сай дезал ба. Гаргарча наьха ираз - эггара цIоагIагIа бола толам ба са вахаре.

- **Баркал хилда къамаьл дарах. Толамаш даха таро хийла Хьа дIахо а!**

ЛОАЦА БИОГРАФИ:

Исмейланаькъан Мурад ваьв 10.05.1986 шера Астрахане.

1993 шера Шолжа-Палий тIа ваха дIавахар, цига цхьоалагIа классе дийшар. Цхьа шу даьлча тIом хьарах, Исмейланаькъан дезал хьамсарча ГIалгIайче боагIа.

1997 шера уж баха болх Астрахане. Цига Мурада 11 класс йоаккх.

Студента ханаш а дIаяхар Астраханерча пачахьалкхен технически колледже; цул тIехьагIа экономикани бокъони институте, «Уголовни бокъо» яха факультет йоаккх цо.

Мурад, ишколе ухача хана денз, спортацара гIулакх леладеш хиннав. Цкъа хьалхагIа яйга атлетика, эллиной-румий латар 11-ча классага кхачалца; цул тIехьагIа цунна дезаделар шоайла качьухаш дола латар, MMA, универсальни латар.

2010-ча шера цох хилар универсальни латарах Россее боарам кхоачашбарах цунна елар дунен чемпионате ваха пугтёвка.

Цу шера, Руслана Мурада, ший тренерца дагаванна, цIава лаьрхIар ГIалгIай мехка. Цо укхача хьайийлар хьалхара латара «Калой Тим» яха MMA клуб.

2016 шера Москве «Синержи MMA» зал хьелл цо. 2018 шу цо дIахьу Китае тренер волаш, «ДжинСан» БК.

Цига цхьан шера болх бича, юха цIаваоагIа ГIалгIайче.

2020 шера цо хьаелл Магас-Шахьаре вIашагIийнача единоборства БК.

Саг йоалаь, дезал болаш ва.

